

"איזה סיבה יש למאמן אחרי אימון ללבוש בגד ים ולהיכנס לסאונה עם ילדות בנות 11?" פגיעות מיניות מצד מאמנים וצוותי אימון בספורטאיות וספורטאים קטינים בישראל

שלומית גיא, מיכל גורפינקל-אנגל וחנן תומר

תקציר

מטרת מחקר זה היא לחשוף את נושא הפגיעות המיניות מצד מאמנים וצוותי אימון בישראל בספורטאיות וספורטאים קטינים שהם אימנו אותם. לצורך המחקר ראינו 27 ספורטאיות וספורטאים מכל ענפי הספורט בישראל, אשר שיתפו ממקור ראשון על פגיעות מיניות שעברו בכל מיני דרגות חומרה. מחקר זה מבקש לטעון שספורטאים פועלים בסביבה שהפוטנציאל לפגיעה מינית בה גבוה, בגלל האופי הבלתי פורמלי של יחסי מאמן-ספורטאי. בראיונות עלה שככל שהסיטואציות הבלתי פורמליות רבות יותר (למשל בחדר ההלבשה או בנסיעה משותפת לאימון או משחק), כך עולה הסכנה לפגיעה מינית חמורה מצד המאמן בספורטאי הקטין. בסביבה פורמלית (במהלך התחרות עצמה או בזמן האימונים) הפגיעות המיניות מוגבלות יותר, והן בעיקר נושאות אופי של השפלות מילוליות פוגעניות. המחקר הוא מחקר איכותני המביא את קולם של הנפגעים ומדגיש את הצורך להעלות את רמת המודעות ליחסים בין מאמני ילדים לספורטאים צעירים גם מחוץ לתחומי המגרש, כדי לצמצם הישנות מקרים דומים בעתיד.

מילות מפתח: אלימות מינית, ספורט, יחסי מאמן-ספורטאי

ד"ר שלומית גיא - המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי; guyshlomit1@gmail.com

מיכל גורפינקל-אנגל - דוקטורנטית במחלקה לפוליטיקה וממשל באוניברסיטת בן-גוריון
נגנב; engelm10@gmail.com

ד"ר חנן תומר - אוניברסיטת פריז 8; hananski@gmail.com

מבוא*

מאמר זה חושף את נושא הפגיעות המיניות של מאמנים וצוותי אימון בספורטאים - כאן ולכל אורך המאמר הכוונה למאמנים ולמאמנות כאחד, וכן לספורטאים ולספורטאיות כאחד - קטינים במהלך תהליך הכשרתם לספורט הישגי. נושא האלימות המינית כלפי ספורטאים עלה לכותרות לאחרונה הן בהקשר הפוליטי והן כתחום מחקר אקדמי ברחבי העולם בעקבות חשיפת הפגיעות המיניות ארוכות השנים שביצע ד"ר לארי נסאר (Nassar), רופא נבחרת ארצות הברית, במתעמלות נבחרת ההתעמלות האמריקאית שאותן ליווה (ראו בהרחבה להלן). המחקר מביא עדויות לאלימות כזו גם בישראל, שבה הנושא לא נחקר כלל, ומבקש לשפוך אור על המורכבות של יחסי מאמן-ספורטאי ועל המנגנונים שמאפשרים את קיומם. אנו מקווים שמחקר זה יסייע להעלות לדיון את התופעה בישראל ויעודד את המנגנונים הבריורקרטיים שמנהלים את הספורט במדינה לפתח תוכניות מניעה.

המחקר התקיים בשיתוף פעולה עם הוועד האולימפי, עם המרכז לקידום ספורט הנשים בישראל "אתנה", עם המכללות לחינוך גופני בישראל ועם התאחדויות ספורט נוספות, מתוך הכרה בחשיבות חשיפת אירועים מעין אלו למען הגברת מוגנות הילדים בספורט מצד אחד, ומתוך הכרה בדבר חוסר יכולתם של הגופים שעוסקים בספורט בישראל כיום לטפל בתחום זה מצד שני.

רקע תיאורטי

אלימות מינית

אלימות מינית מוגדרת ככפייה של התנהגות מינית על אדם בניגוד לרצונו ושלא מבחירתו (מור, 2009). לעומת זאת, הטרדה מינית מוגדרת כהתייחסות מינית בלתי רצויה המופנית לרוב כלפי אישה ללא הסכמתה, כביטוי לעליונות או לשם השפלה. למעשה, אלימות מינית טומנת בחובה סוגים שונים של עבירות, והטרדה מינית היא אחת מהן (בן עטר ואחרים, 2021). על פי מור (2009), תופעת ההטרדות המיניות מתקיימת בתוך הקשר תרבותי פטריארכלי, ומטרתה להביא לידי ביטוי את יחסי הכוחות הברורים בין המינים. במחקר זה נבקש לחשוף מקרים שבהם ספורטאיות וספורטאים קטינים בישראל, מתחת לגיל ההסכמה, הפכו לקורבנות לאלימות מינית מצד מאמנים ומאמנות שלהם בספורט ההישגי.

* המחברים מודים לפרופ' סימה זך מהמרכז האקדמי לוינסקי-וינגייט על השותפות לאורך הפרויקט.

במחקר זה נתייחס למושג אלימות מינית בשני הקשרים. ההקשר הראשון הוא שלוש העבירות בחוק העונשין שאליהן המושג אלימות מינית מתייחס - בעילה (אינוס), מעשה סדום ומעשה מגונה - שכולן מתבצעות תחת יחסי מרות במחקר שלנו. ההקשר השני הוא סוגי הפגיעות בקטינים - פגיעה פיזית, פגיעה מינית, פגיעה נפשית או פגיעה רגשית והזנחה. שלוש הראשונות באות לידי ביטוי במחקר שלנו.

המושגים המרכזיים שמחקר זה עוסק בהם הם בעילה שלא בהסכמה (אינוס), מעשה סדום ומעשה מגונה. לפי סעיף 345 לחוק העונשין, בעילה (אינוס) משמעה החדרת חפץ או איבר מאיברי הגוף לאיבר המין של האישה, כאשר הקביעה "לא בהסכמה" מתייחסת לבעילתה שלא בהסכמתה החופשית או הסכמה שהושגה במרמה, כלומר כשהאישה היא קטינה, או תוך ניצול מצב של חוסר הכרה. העונש על אינוס לפי סעיף זה הוא 16 שנות מאסר, אולם הוא גם יכול להגיע ל-20 שנים אם קדמה לו התעללות, איום בנשק, חבלה גופנית או נוכחות של אנשים נוספים ("אונס קבוצתי"). חשוב לציין שעד גיל 16 אין משמעות לדיון במונח "הסכמה", שכן לפי החוק הישראלי הסכמה קבילה מבחינה משפטית מגיל 16 בלבד. מעשה סדום מתייחס להחדרת איבר מאיברי הגוף או חפץ לפי הטבעת של אדם, או החדרת איבר מין לפיו של אדם. החוק קובע כי העושה מעשה סדום באדם שמלאו לו 14 שנים וטרם מלאו לו 16 שנים, תוך ניצול יחסי מרות או תלות, לרבות אלו הקשורים לחינוך או השגחה, דינו מאסר של חמש שנים. על פי החוק, מעשה סדום שלא בהסכמה דינו כדין אונס ועונשו הוא 20 שנים לפחות. מעשה מגונה הוא כל פעולה לשם גירוי, סיפוק או ביזוי מיניים. העושה מעשה מגונה שלא בהסכמה עונשו שבע שנות מאסר. אם מעורבים במעשה קטינים מתווספות עוד עשר שנים לעונש. כמו כן, כל האמור לעיל על יחסי מרות, השגחה, חינוך והסכמה נכלל אף הוא בסעיף זה (רימלט, 2007).

במילים אחרות, כל מעשה מגונה, מעשה סדום או בעילה של ספורטאי או ספורטאית בני 14 ומטה נחשב אונס, והעונש עליו הוא החמור ביותר בחוק העונשין. במאמר זה יופיעו עדויות של נערים ונערות על מעשים שחוו בשנות העשרה של חייהם - חלקם היו מתחת לגיל 16, וחלקם מתחת לגיל 14, הרף החמור ביותר לפי הגדרות החוק.

כל האירועים שיתוארו במאמר זה הם פגיעות מיניות שהתרחשו תוך ניצול יחסי מרות. יחסי מרות הם סעיף בחוק למניעת הטרדה מינית (1998) ומתייחסים ליחסי הכוחות במערכת היחסים. יחסי מרות מתקיימים כאשר לאחד הצדדים במערכת היחסים יש יכולת השפעה ושליטה על הצד השני באופן כזה שמאפשר לו לאלץ את האדם האחר לעשות דברים בניגוד לרצונו מתוך חשש לפגיעה במעמדו, בעבודתו, בכבודו, בשמו הטוב וכדומה. מערכת המשפט מתייחסת לארבעה פרמטרים בכל הנוגע ליחסי מרות:

1. מידת פערי הכוחות - ככל שאחד הצדדים בעל השפעה גדולה יותר, כך פערי הכוחות גדולים יותר.
2. הפרשי הגיל - ככל שההפרש גדול יותר, כך סביר יותר שמדובר ביחסי מרות.
3. יכולת ההשפעה - הן על המעמד והן על העתיד של אחד הצדדים.
4. זהות היוזם - אם מדובר במאמן או במתאמן (מור, 2009; רימלט, 2007).

כאשר מדובר ביחסי מרות של מאמנים בספורט ההישגי, כל ארבעת הפרמטרים המצוינים לעיל באים לידי ביטוי, שכן מידת פערי הכוחות בין מאמן לספורטאי גדולה מלכתחילה, הפרש הגילים ניכר בדרך כלל, וגם יכולת ההשפעה של המאמן על עתידו של הספורטאי משמעותית מאוד - בידי ההחלטה אם לשלוח אותו לתחרויות, אם להעלותו להרכב המשחק, וכן הלאה.

פגיעות מיניות בספורט

על פי בירנסת' וסאבו (Bjørnseth & Szabo, 2018), ספורטאים פועלים בסביבה שהפוטנציאל לפגיעה מינית בה גבוה, כיוון שהיא נתפסת כסביבה חיצונית לחברה, ולכן הנורמות החברתיות בה מושהות ובמקומן מתקיימות נורמות אחרות, הנותנות לגיטימציה מדומה לחציית גבולות. נתון זה בא לידי ביטוי גם בטענתם של יאנג ואחרים (Young et al., 2017), ולפיה סטודנטים בקבוצות ספורט של גברים במכללות בארצות הברית נוטים להטריד מינית ולהפעיל לחץ על נשים לקיים יחסי מין יותר מסטודנטים אחרים. עם זאת, יצוין שיש מחקרים שהראו שהקשר בין ספורטאים להטרדות מיניות אינו מובהק כפי שנטען (Evans et al., 2022).

יתרה מזו, ככל שהספורט תחרותי יותר והישגי יותר, כך ההשפעה של המאמן על הספורטאי הצעיר גדולה יותר, ובהתאמה גם גדל הפוטנציאל לפגיעה מינית (Bjørnseth & Szabo, 2018). לעיתים המאמן אף מפעיל כוח על הספורטאים שלו. למעשה, תהליכי הפעלת הכוח הם אסטרטגיות שבעל הכוח מפעיל באמצעות יצירת קשר עין או הימנעות ממנו, התקרבות פיזית או התרחקות, הקשחת יחס מכוונת או התעלמות, ובחירה אם וכיצד לנהל משא ומתן (Fitzpatrick & Winke, 1979). בספורט התופעה נקראת "טיפוח" (grooming), כאשר המאמנים קונים למתאמנים שלהם דברים, דואגים להם ולוקחים אותם למקומות יוקרתיים. כמו כן, המאמנים מקפידים להעביר למתאמנים שלהם מסר ברור שהם זקוקים להם כדי להצליח (Bjørnseth & Szabo, 2018). יש שטענו (Gaedicke et al., 2021) כי ניתן לזהות בתהליכי הטיפוח הללו מרכיבים אינטגרליים של אלימות מינית,

המתקיימת לרוב במקומות שהגבולות בהם מטושטשים ושמתיימים בהם יחסי כוח וקרבה, כפי שאנו מוצאים במערכות יחסים בין ספורטאי למאמן שלו.

למאמנים, לאנשי צוות ולרופאים במועדוני הספורט ובמחלקות הילדים יש יתרון מובנה ביחסי כוח על פני הספורטאים הצעירים מכמה סיבות:

1. בשונה ממבוגרים אחרים, למאמן יש גישה ישירה ומיידית לגופם של הילדים והנערים. כחלק מתהליך העבודה היום-יומי המאמנים אמורים למדוד, לגעת, לכוון ולדייק תנועות. לפיכך קשה מאוד לקבוע מתי מגע של מאמן הוא פונקציונלי ומכוון למטרה ספורטיבית, ומתי הוא מגע לא לגיטימי או בעל כוונות אחרות.
2. אלימות מינית מצד צוותי אימון כלפי ילדים היא נסתרת ומתקיימת לרוב בין המאמן לספורטאי או לקבוצה, אך אינה יוצאת מגבולות אלה.
3. הורי הספורטאים נותנים לגיטימציה כמעט בלתי מותנית למאמן, ואף דוחפים את הספורטאי להקשיב למאמן ולעשות כל מה שהוא אומר לו. המאמן אף זוכה ליחס של יוקרה מצד ההורים ומבוגרים אחרים העוטפים את הספורטאי הצעיר.
4. המאמן וצוותי האימון הם דמויות משמעותיות לא רק עבור ההורים אלא גם, ואולי בעיקר, עבור הספורטאים הצעירים. יש להם הילה וכריזמה, והם נתפסים כדמות שאסור לערער עליה. הם גם זוכים להערצה מצד הספורטאים הצעירים, שרוצים בקרבתם.
5. שעות רבות מאוד של אימונים, בעיקר לקראת המעבר למקצוענות, מטשטשות את ההבדלים בין הזמן הפורמלי של האימון לזמן הבלתי פורמלי שלו. על פי ביוורנסט' וסאבו (Bjørnseth & Szabo, 2018), הפגיעות מתרחשות בדרך כלל בתפר הזה, במעטפת של הפעילות הספורטיבית - למשל בחדר ההלבשה, בטיפולי פיזיותרפיה ובשיחות מאמן - ולא בפעילות עצמה.
6. לבסוף, המאמן וצוות האימון יכולים להפעיל מניפולציות על הספורטאים הצעירים: להעניק להם תשומת לב והערכה במהלך האימון או למנוע אותן מהם. מאפיין זה מתואר כאחד הפרמטרים להגדרה של ניצול ביחסי מרות, שכן ההשפעה האפשרית של המאמן על המשך הקריירה והעתיד של הספורטאי - עצומה.

כאמור, תחום מחקר זה צעיר יחסית. הולרט ואחרים (Ohlert et al., 2018) ערכו סקר בקרב 1,529 ספורטאים גרמנים בני 16 ומעלה מ-128 ענפי ספורט (56% נשים ו-44% גברים). 37.6% מהספורטאים שנשאלו חוו לפחות מצב אחד של אלימות מינית בספורט המאורגן, ואילו 11.2% דיווחו על אלימות חמורה. נשים דיווחו על חוויות אלימות מינית

בתדירות גבוהה יותר מגברים, והומוסקסואלים או ביסקסואלים חוו אלימות מינית יותר מהטרנסקסואלים. לא נמצאו הבדלים בגיל, ברמת העיסוק בספורט ובענף הספורט. היבט נוסף של מורכבות מחקרים אלו הוא חוסר הרצון לחשוף אותם. מחקרים הראו שמוסדות הספורט בעולם נוטים להסתיר פגיעות מיניות כאלה, אם וכאשר ספורטאים צעירים כבר מעיזים להתלונן. נייט ונאוריט (Nite & Nauright, 2020) תיארו מודל מטריד המדגים כיצד הממסד משמר את תופעת ההתעללות, למרות הידיעה על דבר קיומה, מבלי לטפל בה ביסודיות. החוקרים ניתחו והצליבו מידע מראיונות ומדיווחים בתקשורת על אודות שלוש פרשות באוניברסיטאות בארצות הברית – פרשת ג'רי סנדוסקי (Sandusky) באוניברסיטת פן סטייט (Penn State), פרשת לארי נסאר באוניברסיטת מישיגן סטייט (Michigan State), ופרשת האונס באוניברסיטת ביילור (Baylor). באמצעות ניתוח המידע הם יצרו רצף כרונולוגי מראשית הדיווח על כל פרשה ועד תוצאות המשפט, והדגימו סחבת בירוקרטית בטיפול, שנמשך שנים רבות (17, 4 ו-24 שנים, בהתאמה). יתרה מזו, ניתוח המסמכים העלה בכירור מערך שלם של הסתרה, העלמה ואפילו השתקה בין כותלי המוסדות, כל עוד ניתן היה לעשות זאת. זאת ועוד, מחקר אחר (Verhelle et al., 2022) הדגים מצב שבו מאמנים זיהו הטרדה מינית אך לא תמיד נקטו פעולה למניעתה. מבין שלושת המקרים הללו, המקרה שזכה לתהודה התקשורתית הרבה ביותר היה משפטו של לארי נסאר, רופא נבחרת ההתעמלות האמריקאית ובאוניברסיטת מישיגן. בשנת 2015 נעצר נסאר לאחר שהמתעמלת רייצ'ל דנהולנדר (Denhollander) הייתה הראשונה לחשוף פגיעה מינית מצידו. בתפקידו כרופא נבחרת ההתעמלות האמריקאית תקף ספורטאיות בשיטתיות מ-1992 במהלך פגישות רפואיות-טיפוליות. ידיעות על שיטותיו הגיעו להתאחדות ההתעמלות האמריקאית כבר בשנת 1992, אך הורי הספורטאיות שהתלוננו שילמו מחיר יקר כאשר בנותיהן הודחו מהנבחרת והחמיצו את המשחקים האולימפיים. בשנת 2015 כאמור נחשפה הפרשה: נסאר הורשע בתקיפה מינית של יותר מ-300 נשים, וקיבל עונש מאסר לשנים רבות. בין נפגעותיו היו כמה מן הספורטאיות המצליחות ביותר בעולם, ובהן המדליסטיות האולימפיות סימון ביילס (Biles) ואלני רייזמן (Raisman). לאחר שהמקרה הגיע לבית המשפט הכריזה התאחדות ההתעמלות האמריקאית על פשיטת רגל (Levenson, 2018).

מקרה מוכר בישראל אירע בשנת 2021, כאשר פרקליטות באר שבע הגישה כתב אישום נגד מאמן הכדורסל רונן יוסף בטענה שפגע מינית בנערים בני 16 ומטה במהלך "אימונים אישיים" שביצע איתם. כתב האישום כלל ארבעה נערים שנפגעו מיוסף בשנים 2004-2018, אולם למטרה הגיעו עדויות נוספות שלא נכללו בכתב האישום. יוסף

פעל בצורה שיטתית לבניית יחסי אמון עם הנערים ופגע בהם בדירתו, ברכבו ובאולם הכדורסל שאימן בו. כאשר הנערים ניסו להתנגד או להתרחק ממנו, הוא התעמר בהם במהלך פעילויות הקבוצה, השפיל אותם בפומבי ולא שיתף אותם במשחקים עד שהבינו שעליהם לחזור לזירת הפגיעה. ביוני 2022 נשלח יוסף למאסר של 12 שנים בעקבות עסקת טיעון שבה הודה במעשיו (קוריאל, 2022).

פורמלי ובלתי פורמלי בעולם הספורט

ההבחנה בין פורמלי לבלתי פורמלי בספורט מגיעה בתצורות שונות. רוברטס ואחרים (Roberts et al., 2020) הבחינו בין כוח פורמלי לכוח בלתי פורמלי בספורט. כוח פורמלי הוא סמכות ארגונית לגיטימית הניתנת ליחידים (מאמנים) מטעם ארגון הספורט כדי שיוכלו לדרוש מהמתאמנים לעמוד במשימות הנדרשות מהם להשגת המטרה, ובתוך כך להעניש או לתגמל אותם לפי הצורך. לעומת זאת, כוח בלתי פורמלי הוא סמכות הנגזרת מאישיותו של המאמן ומן ההזדהות והמשיכה של המתאמנים אליו. הכוח הפורמלי של המאמן מוסדר ובלתי ניתן לערעור כיוון שהוא חלק מאימון הספורט, ואילו הכוח הבלתי פורמלי מבוסס יותר על רגשות בין המאמן למתאמן, ולכן הוא גם גמיש יותר.

ורנר ואחרים (Warner et al., 2012) הבדילו בין השתתפות פורמלית לבלתי פורמלית, בין אהדה פורמלית לבלתי פורמלית ובין ניהול פורמלי לבלתי פורמלי, וטענו שכולם משפיעים בדרך זו או אחרת על ההשתתפות בספורט ועל יצירת תחושת אחדות וקהילתיות בספורט. כך למשל הם הבחינו בין פעילות ספורטיבית המתבצעת באוניברסיטה, כלומר פעילות פורמלית מוסדרת, ובין פעילות המתבצעת במועדוני הספורט שלצידה, כלומר פעילות בלתי פורמלית גמישה ופתוחה יותר.

על פי רוברטס ואחרים (Roberts et al., 2020), כוח בלתי פורמלי בענף הספורט קשור במקרים רבים להתעללות פסיכולוגית, פיזית ומינית. המתאמנים תלויים פעמים רבות במקורות כוח בלתי פורמליים של מאמנים ממעמד גבוה, היוצרים מערכת יחסים תלותית בינם לבין המתאמנים. תלות זו באה לידי ביטוי באיום על הגישה למשאבים של המאמן מצד המתאמן, איום הגורם לו להתנהג כפי שדורש ממנו המאמן. לפיכך, לכוח בלתי פורמלי תפקיד מרכזי בהתעללות מינית, ופעמים רבות המאמן מנצל כוח זה כדי להשתלט על חייו האישיים של המתאמן ולגייסם לשירותיו.

לטענתנו, הבחנה זו מתקיימת בהתאמה גם בהבדל בין זמן פורמלי לזמן בלתי פורמלי בספורט. הזמן הפורמלי הוא הזמן המסודר והברור שמקצה הארגון לאימון, והוא מורכב מיחידות אימון מוסדרות ומחוקים ברורים למדי. הזמן הבלתי פורמלי הוא כל מה שקורה

לפני האימון או לאחריו, במסגרות הקשורות אליו באופן ישיר או עקיף. לפי הגדרות אלו, משחק אימון על מגרש הכדורגל למשל ייחשב זמן פורמלי, ואילו פעילות בחדר ההלבשה או במלתחות לפני האימון או לאחריו תיחשב זמן בלתי פורמלי.

שיטת המחקר

מחקר זה הוא מחקר מבני סוציולוגי, ובו אנו מבקשים לדון בתופעה, לתאר את המנגנונים שמאפשרים אותה ולהציע למערכת פתרונות לצמצומה. אנו מבקשים לטעון שההיררכיה המעמדית שנדרשת בכל ענף ספורט מעניקה למאמן מעמד מובנה המאפשר לו לנצל את כוחו לפגיעות מיניות באמצעות ארבעה מנגנונים:

1. הגישה הישירה לגוף של המתאמן, הנדרשת ממאמן ומצוותי אימון כחלק מתהליך האימון.
2. הזמן הממושך שבו מתקיים הקשר הישיר בין המאמן למתאמנים, בעיקר ביחס להבדלים בין הזמן הפורמלי לזמן הבלתי פורמלי.
3. אופן הטיפוח המיוחד של הספורטאי (Sparkes, 2005; Brackenridge & Fasting, 2005; Owton & Sparkes, 2005), המקשה על הקורבן להתלונן מחשש שיאבד את אהבת המאמן.
4. חוסר הרצון או היכולת של המערכות הממונות על הספורט לטפל בתלונות על פגיעות מיניות, הנובעים בעיקר ממעמדו המקצועי של המאמן, מעלותו הזולה ומן החשש לפתוח בהליכים נגדו ללא הוכחות מוצקות.

המחקר המוצג כאן הוא איכותני-פרשני, ומטרתו להאיר מקרים של פגיעות מיניות מנקודת המבט של ספורטאיות וספורטאים קטינים. המחקר בוצע בשני שלבים. בשלב הראשון הועבר שאלון אנונימי לבני ובנות 18 ומעלה שהתאמנו ברצף במשך שנה אחת לפחות במחלקת ילדים ונוער, כדי לגלות מגמות כלליות של אלימות כלפי ילדים וילדים המשתתפים בפעילויות ספורט במחלקות ילדים ונוער. השאלון נלקח ממחקרם של פרנט ואחרים (Parent et al., 2019), תורגם, עבר התאמה לעברית וקוצר¹ כדי להתאימו לשדה המחקר שבחרנו להתמקד בו – אלימות מצד מאמנים. השאלון הופץ בכמה שלבים: תחילה

1 התאמת השאלון לעברית כללה בעיקר הסרת שאלות רבות וחודרניות מדי לטעמנו שעסקו בהטרדות מיניות.

למכללות להוראת חינוך גופני, אחר כך דרך הוועד האולימפי, אתנה, התאחדויות ספורט ואיגודי ספורט, ולבסוף באמצעות הרשתות החברתיות. הבחירה בבני 18 ומעלה נעשתה משיקולים חוקיים, הנובעים מן הרצון לשמור על אנונימיות הנשאלים, שכן החוק מחייב דיווח למשטרה כשמתגלה אלימות נגד קטינים, וכך אנונימיות הנשאלים הייתה נפגעת. עם זאת, נדגיש שכל המקרים שנחשפו במחקר זה התבצעו כשהספורטאים היו קטינים ומתחת לגיל ההסכמה.

על השאלון ענו 440 משיבים, 39.3% נשים ו-60.7% גברים, מכל ענפי הספורט בישראל. 39% מהספורטאים והספורטאיות שהשיבו על השאלון הצהירו שהם התחרו בזירה הבינ-לאומית, 43% מהם התחרו בזירה הארצית, 14% התחרו בזירה המחוזית ו-4% התאמנו בזירה המקומית באימון חובבני. יצוין שהשאלון איננו מהווה מדגם מייצג, ושמספר המשיבים הגבוה עליו יכול לתת אינדיקציה למה שקורה בעולם הספורט בישראל, אך זו אינדיקציה בלבד.

73 מרואיינים (16.5%) השאירו את פרטי הדוא"ל שלהם והביעו עניין להרחיב על התופעות שעלו בסקר באמצעות ריאיון אישי. כמה מהם חזרו בהם במהלך הדרך, ולבסוף קוימו ראיונות עם 23 מרואיינים. חמישה מהם סיפרו על אלימות מילולית ויצירת סביבה מינית מטרידה, שלושה סיפרו על מעשה מגונה ושניים סיפרו על אינוס. עם זאת, יש להדגיש שהראיונות התקיימו עם כל מי שהביע עניין בכך, גם אם לא הצהיר על אלימות משום סוג בשאלון שמילא. במהלך הראיונות הובא לידיעתנו שנעשה תחקיר לסרט טלוויזיה בנושא, ופנייה אל מערכת ההפקה שלו סייעה לנו בגיוס ארבע מרואיינות נוספות, שסיפרו על עבירות אינוס שבוצעו בהן לאורך שנים. בסך הכול התקיימו במחקר זה 27 ראיונות.

מתוך 14 הספורטאים והספורטאיות שדיווחו על אלימות מינית כלפיהם, ארבעה מהם בנים ועשר בנות. אצל כולם האלימות המינית החלה מתחת לגיל הבגרות. טווח הגילים של רוב המרואיינים והמרואיינות הוא 20-38. הענפים שהגיעו מהם מגוונים: הבנים ממשחקי כדור קבוצתיים (כדורגל, כדורסל וכדוריד) והנשים מענפים שונים - רכיבה, שחייה, טיפוס, שיט ומשחקי כדור קבוצתיים. נראה שאין הבדל בין ספורט אינדיבידואלי לספורט קבוצתי בחשיפה לאלימות מינית. הפוגעים ברוב המוחלט של המקרים היו מאמנים גברים, אנשים מצוות האימון (רופא) וקרובי משפחה של המאמן. בשני מקרים הפוגעת הייתה מאמנת אישה.

כלי המחקר המרכזי היה כאמור ריאיון פנומנולוגי חצי פתוח שבו נשאלו המרואיינים שאלות מוכנות מראש, אולם התאפשרה גמישות בהתאם לתשובותיהם. רוב הראיונות

התקיימו בזום בתקופת סגרי הקורונה וארכו 42-110 דקות, למעט ריאיון אחד שהתקיים במפגש פרונטלי וארך כ-180 דקות. המרואיינים התבקשו לספר על הקריירה שלהם ועל היחסים שהיו להם עם המאמנים שלהם לאורך כל תקופת האימון שלהם. רוב הראיונות היו רגשיים וטעונים מאוד, חלקם אף היו עצורים מאוד לנוכח הנושא הרגיש שנחשף במהלכם. את הראיונות הקליטה ותמללה מתמללת מקצועית. כל השמות שיוזכרו בפרקים הבאים אינם השמות האמיתיים של המרואיינות והמרואיינים. המחקר קיבל את אישור ועדת האתיקה של המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי בפברואר 2021.

ממצאים

פרק הממצאים מבוסס על ניתוח פנומנולוגי המתבסס על איתור תמות שחוזרות על עצמן מתוך הנרטיבים של המרואיינות והמרואיינים, לפי הגישה הנרטיבית לניתוח מחקר איכותני על בסיס תהליך ניתוח הנתונים של הצ'ינסון (Hutchinson, 1988). תהליך הניתוח כלל עבודה דיאלוגית-מעגלית - תיאוריה-נתונים-תיאוריה - והיא עזרה לפענח לא רק את ההתנהגויות של המרואיינים אלא גם את הפרשנות שנתנו כל אחת ואחד מהם להתנהגויות האלה. האתגר המרכזי בתהליך איסוף המידע למחקר היה בעבודה מול הספורטאים והספורטאיות. ניכר שהם התקשו מאוד להשתתף במחקר, בעיקר בגלל פחד מן המאמנים ומהמאמנות. אחת המרואיינות אמרה לנו: "אני עדיין בנבחרת. אני יודעת שזה [המחקר] חסוי, אבל למה לסכן הכול?". הפחד חזר גם אצל ספורטאים שכבר פרשו מספורט. אחת המרואיינות סיפרה על התשובה שקיבלה מחברות שלה לאימונים: "הן לא רצו לענות על השאלון. אני מבינה אותן. הן עדיין מפוחדות". סוגיה אתית נוספת היא הבחירה לראיין מבוגרים על אירועים שקרו להם כילדים. בחירה זו יכולה להיות בעייתית כיוון שההתבססות של המרואיינים על זיכרונותיהם איננה בהכרח התבססות מדויקת, שכן הזיכרונות משתנים עם הזמן.

המקרים שמובאים בפרק זה דורגו מן הקל אל הכבד על פי הגדרות החוק לעניין עבירה מינית, וזאת משתי סיבות. הסיבה הראשונה היא כדי להראות את תהליך הפגיעה המתמשך והמחריף בהיקפו שעלולים לעבור ספורטאים וספורטאיות לאורך שנות האימון שלהם. מה שמתחיל לעיתים באמירה פוגענית אחת, כזו שניתן לייחס אותה לתחום האפור, עלול להסתיים מאוחר יותר בעבירות אינוס. לא כל העבירות המיניות ה"קלות" על פי הגדרתן יגיעו לכדי עבירות חמורות, אך ההפך נכון: ספק אם אונס יכול להתרחש בלי ביסוס מערך

שליטה ומניפולציה מינית חמורה פחות שלא טופלה. הסיבה השנייה למבנה מדורג זה היא הניסיון לקשור בין חומרת הפגיעה לבין מעברים של הספורטאים והמאמנים מן הסביבה הפורמלית לסביבה הבלתי פורמלית.

השפלות פומביות באצטלה מקצועית

"[המאמנת] העמידה אותנו פעם אחת בשורה ואמרה לנו להרים ידיים, ואז היא כאילו עברה אחת אחת ואמרה מי צריכה להתגלח ומי לא צריכה ללכת להתגלח" (אפרת).

למאמן במחלקות ילדים ונוער שאמון על הכשרת הילד לפעילות גופנית עצימה, ובשלבנים מאוחרים יותר גם לספורט תחרותי, יש מתוקף תפקידו לגיטימציה לדבר על גופם של הילדים המתאמנים אצלו באופן שאינו בהכרח לגיטימי עבור אדם אחר בהקשר אחר. המאמנים רשאים, ולעיתים זהו אף חלק מן הכוח הפורמלי שמוענק להם כחלק מתפקידם, לדבר על תנועות הגוף, על משקל הגוף, להכווין את הגוף ואפילו לגעת בו. השפלה פומבית, לרוב כזו הקשורה לחלקי הגוף של הספורטאים הצעירים, היא המכנה המשותף כמעט לכל הספורטאים שרואיינו לצורך מחקר זה, וניתן לשער כי השפלה כזו, אם היא אינה עוברת ביקורת או שלא מודעים אליה, יכולה להתגלגל הלאה גם לעבירות מיניות קשות יותר.

"יכלו לצרוח עליי תסגרי את הרגליים, יא זונה", סיפרה שירה, ספורטאית בענף אינדיבידואלי. "את שומעת את זה עכשיו את מזדעזעת, אבל באווירה ובנורמה החברתית שהייתה אז זה לא היה משהו מזעזע". גם רחל, שהתאמנה בענף אינדיבידואלי, תיארה שקיבלה לא פעם הערה שנוגעת לחזה שלה: "זה היה... עניין של חזה, לא לגמרי בקטע מיני, אבל זה הרגיש לי לא נעים... בהקשר של מנח [הגוף], הוא אמר תבליטי חזה, יש לך מה להבליט". הערות דומות שמעה גם כינרת, שהתאמנה בספורט קבוצתי וסיפרה על מאמנים שבמהלך האימון הרשו לעצמם לשאול את הבנות שאותן אימנו על יחסי המין שלהן:

בעלי תפקידים... היו מדברים בפתחות על חיי מין או חיי זוגיות... ואפילו מרשים לעצמם לשאול את השחקניות או להעביר ביקורת על זה, בעיקר בעניין של נטיות מיניות... ואני יכולה להגיד לך שגם בתחילת הדרך היו הרבה בנות שהיו עדיין

בארון, ומאוד הציקו להן, כאילו, מה אתן משחקות אותה, במה אתן מתביישות, תצאו כבר, וכל מיני דברים כאלה, זה בתוך חדר ההלבשה.

אמירות על נטיות מיניות נשמעו גם בדבריה של אורטל, שהתאמנה בענף ספורט אינדיבידואלי אך במסגרת קבוצתית, וסיפרה כי "המאמן היה עוקץ ילדים, היה אומר להם שהם הומואים".

לא רק בנות ספגו הערות על רקע מיני אלא גם בנים. תומר סיפר שכשהיה בן 17 והתאמן במחלקת ילדים, היה לו מאמן שהשתמש באופן קבוע בביטויים מיניים, כחלק משיטת האימון שלו: "הוא היה פשוט בוטה - אין לך זין, אתה לא גבר, תשחקו עם ביצים... אתם חבורה של קוקסינלים, אל תהיו נקבות, דברים כאלה. זה היה בשביל להטריף, בשביל להרים, אבל זה היה הדרך שלו". גם אושר, ששיחק בענף קבוצתי, תיאר הערות מיניות שחרגו מן ההיבט המקצועי: "היה איזה אימון שהיה חסר שוער. נכנסתי לשער, קיבלתי כדור חזק ושברתי את שורש כף היד... המאמן זרק איזושהי הערה שכאילו... זה היה שורש כף יד ימין, ואז הוא אמר לי אוקיי, אז עכשיו איך אתה... מביא ביד". אושר ציין כי ההערה נאמרה בנוכחות כל הקבוצה, והוא הרגיש נבוך ומושפל, תחושה שמלווה אותו גם כעת, יותר מעשר שנים לאחר אותו אירוע.

הערות על רקע גופני הן עניין שבשגרה בקרב ספורטאים וספורטאיות לנוכח הצורך לשמור לא רק על משקל גוף נמוך ואורח חיים ספורטיבי, אלא בחלק מהמקרים גם על אסתטיקה. עם זאת, גם הערות כאלה עלולות לחרוג מן הנורמה ואף לפגוע, כפי שתיארה אפרת, שהתאמנה בספורט אינדיבידואלי אבל במסגרת קבוצתית:

[המאמנת] העמידה אותנו פעם אחת בשורה ואמרה לנו להרים ידיים, ואז היא כאילו עברה אחת אחת ואמרה מי צריכה להתגלח ומי לא צריכה ללכת להתגלח, עכשיו, לא מחר, לא לחזור עם זה מחר כאילו, עכשיו ברגע זה לקחת את הדברים וללכת להתגלח, בפומבי מול כולם.

ניתן לראות שהמאמנים השתמשו באנטומיה גברית (זין, ביצים) כדי לדמות חוזקה, ובמונחים נשיים (כוסיות) כדי לדמות חולשה. מן הבחינה הזאת, גם השימוש במילה "הומו" מרמה חולשה, אם כי היא אינה בהכרח ביטוי בעל רקע מיני. מאמנים הרשו לעצמם להשפיל ילדים בפומבי, תוך שימוש בקונוטציות מיניות קטנות כגדולות ולהעיר הערות שיכולות להיות בעלות השפעות ארוכות טווח על הילדים הצעירים, כפי שאמרה כינרת: "השיח הוא

שיח רעיל והסביבה היא סביבה רעילה. תמיד כשמדברים ברמה של הטרדות מיניות אז אומרים אוקיי, מה היו המעשים. זה לא תמיד חייב להגיע למעשים". יש לציין שכל המקרים שתוארו כאן התרחשו במסגרת האימון, כלומר בזמן הפורמלי, ולא בזמן הבלתי פורמלי, ורוב המרואיינים – אף שדיווחו על תחושות קשות שחוו בעקבות ההערות – לא ערערו על הלגיטימציה של המאמן לומר את ההערות הללו, כיוון שהן נאמרו במהלך אימון. עם זאת, עבור רוב המרואיינות שצוטטו כאן, הפגיעות לא נשארו רק בזמן הפורמלי, אלא החמירו יותר בשולי הזמן הפורמלי, לפני האימונים או לאחריהם. אנו משערים שמכיוון שלא הייתה תגובה להערות שנאמרו בפומבי במשך הזמן הפורמלי גברה האלימות באזורים שבין הפורמלי לבלתי פורמלי.

בין הזמן הפורמלי לבלתי פורמלי – המגע הלא לגיטימי

"היינו בג'קוזי, כאילו, אחרי אימון... הוא נצמד אליי והוציא את הבולבול שלו החוצה. חשבתי שזה הבוהן שלו" (הרס).

כמו שיח מילולי, גם מגע פיזי במהלך אימונים הוא פעמים רבות תוצר לוואי של קרבה שנוצרת באימונים ובמהלך תחרויות. המגע הפיזי נמצא בתחום מאוד אפור ולא ברור, וכל נגיעה יכולה להתפרש בצורה אחרת, הן על ידי המאמן והן על ידי המתאמן. אולם בעוד מגע בזמן פורמלי נמצא בתחום האפור, בראיונות ראינו כיצד התרחש המגע הלא לגיטימי בשוליים של הזמן הפורמלי – לפני המשחק או האימון ולאחריו. תומר סיפר על מעשיו של המאמן שלו בטווח רחב של זמנים שהם בזמן הבלתי פורמלי אך נושקים לזמן הפורמלי. כך במהלך המשחקים ולאחריהם ניצל המאמן את התחושות של הילדות בנות 12-13 שאימן כתירוץ למגע מנחם:

בנות בגיל הזה הרבה בוכות... הן יוצאות, בוכות, הולכות הצידה. אז הוא היה מלטף, הוא היה נוגע ברגליים הרבה, אני זוכר, הוא היה הרבה מזיז שיער בצורה כזאת... מעל האוזן. הוא היה מאוד, מאוד בעייתי בעניין הזה... כל ילדה יש לה איזה שהוא סיפור [איתו].

במקביל במהלך הסעות למשחקים, בזמן הבלתי פורמלי הנושק לזה הפורמלי, הוא ביצע עבירות שניתן להגדירן כהטרדות מיניות על פי החוק, כמובן בתנאים של מרות:

הוא [המאמן] תמיד היה מסביר איך לעם הזה יש איבר מין גדול ואיך לעם הזה יש איבר מין קטן וכל מיני בסגנונות האלה... הוא היה יכול לשבת איתנו בהסעה, כאילו לא לשבת מקדימה כמאמן, הוא בא לשבת איתנו... וככה לספר לנו סיפורים ומעשיות.

כינרת תיארה אווירה שאפשרה דיבור מיני לא לגיטימי, שהפך בשלבים מאוחרים יותר גם למעשים לא לגיטימיים. היא סיפרה על מקרה שבו אחד מהאנשים המקורבים לקבוצה שהיא התאמנה בה חיפש בחורה כדי לצרף אותה לשלישייה: "השיח היה גם שלי עם מנהלי קבוצה, גם בנבחרת, גם בקבוצה, ברמה של יש הרבה גברים מבוגרים שמחפשים איזה צעירה כדי לתמוך בה כלכלית וכל מיני כאלה. לא הצעות קונקרטיים, אבל זה היה השיח". השיח הזה, ברגע שהפך ללגיטימי, פתח צוהר גם למעשים ולהטרדות מיניות, במקרה שלה מול רופא הקבוצה, לפני תחרויות ולאחריהן:

מנהלת נבחרת הייתה צריכה בכל אימון לעמוד בדלת של החדר הלבשה כדי שהוא לא יכנס, כי בנות מתלבשות בחדר הלבשה ולא נעים להן להתפשט ליד זרים, גברים, והוא היה כל הזמן אומר משפט - "אני הדוקטור, אם אני רוצה אני יכול גם להגיד לך להוריד חולצה בלי סיכה", כל מיני משפטים כמו "מה שאני ראיתי" וכל מיני דברים כאלה. והוא היה נכנס בכוח לחדר הלבשה, בדיוק היה שוכח משהו תוך כדי שהן מתלבשות. עכשיו גם היו ילדות מתחת לגיל 18.

במקרה אחר סיפרה כינרת על מאמן שהיה מגיע בלי תחתונים לאימון: "כאילו מבליט יותר מדי את הזה שלו וכל מיני דברים שהם נשמעים לנו באמת הזויים, אבל זה המציאות, וזה קרה גם כשהוא אימן [במקום אחר] וגם בנבחרת".

זאת ועוד, רוב מחלקות הילדים והנוער אינן מעסיקות פיזיותרפיסט או רופא במועדון, ולכן לעיתים מאמנים הופכים למעסים, כפי שקרה לכינרת: "בשנים הראשונות... לא היה לנו פיזיותרפיסט... הייתה לי מתיחה במפשעה. הייתי צריכה לעשות חימום, העוזר מאמן אז עשה לי חימום, כאילו לא גבוה במפשעה, לא נגע בי או משהו כזה, אבל את יודעת, באזור שהוא יכול להיחשב די אינטימי בפנים הירך". מעבר לעובדה שעוזר המאמן איננו

מוכשר לטיפול בפגיעות ספורט, גם העיסוי נעשה במקום ציבורי לעיני רבים שצפו, ולווח בהערות פוגעניות: "ואז עבר מישוהו וצעק לו מה זה, תפסת חתיכה, וכל מיני דברים כאלה. ואז הוא [המאמן] אומר תשמע, אני כל כך אוהב אותה, אני לא יודע אם אני רוצה לרשום אותה בתעודת זהות, אני לא יודע אם בתור אשתי או בתור הבת שלי".

אמיר, ששיחק בענף קבוצתי, סיפר על מקרה דומה שקרה לו כשהיה בערך בן 10: "נתפס לי שריר בתאומים... בהתחלה אמרתי לו [למאמן] נתפס לי השריר בתאומים... אמר לי תבוא אליי לבית, אז אבא שלי הקפיץ אותי... [המאמן] אמר לי איפה? ... אמרתי לו בתאומים... אמר לי להוריד את כל המכנס בשביל לעשות לי את ה...".² כאן ניתן לראות בבירור כיצד המאמן הזמין את הילד למקום בלתי פורמלי בזמן בלתי פורמלי - ביתו הפרטי בשעות הערב - ככל הנראה כדי לאפשר לעצמו מרחב נקי מביקורת על מעשה שקשור לסיבות מקצועיות (מתיחה בשריר). במקרה הזה הרגיש אמיר תחושה לא נעימה בעקבות הסיטואציה ועזב לפני המגע, אך הבלבול בין הפורמלי לבלתי פורמלי, ודאי עבור הילדים, מאפשר ניצול של יחסי מרות מצד המאמן.

אפרת סיפקה דוגמה נוספת להחרפת הסיטואציה המינית במעבר מן הזמן הפורמלי לבלתי פורמלי, וסיפרה על מאמן שהיה מעיר הערות פוגעניות שהפכו כעבור זמן גם למעשים: "הוא היה זורק לכולנו הערות", סיפרה, "בסוף האימון היינו הולכות לסאונה... והוא היה נכנס כאילו איטנו. עכשיו, איזה סיבה יש למאמן אחרי אימון... ללבוש בגד ים ולהיכנס לסאונה עם ילדות בנות 11, 12, 13, גם 16 לצורך העניין?". גם הדס שיתפה במקרה דומה שאירע לה עם בנו של עוזר המאמן:

היינו בג'וקוזי, כאילו, אחרי אימון... הוא נצמד אליי והוציא את הבולבול שלו החוצה, חשבתי שזה הבוהן שלו. אני תמימה, בת 14, לא יודעת מה זה, לא ראיתי בחיים דבר כזה, ואז כשהבחנתי מה זה אז קפאתי, קפאתי במקום, לא הצלחתי לעשות כלום, ממש קפאתי... [אחר כך] ישבנו כל הבנות וכולנו דיברנו על זה, ואמרנו הוא עשה לי ככה, הוא עשה לי ככה, ואז הבנו שאנחנו לא יחידות.

כאשר הדס נשאלה מדוע הן לא התלוננו, היא ענתה:

2 הריאיון עם אמיר התקיים בעברית, שפתו השנייה, ולכן הוא התקשה בתיאוריו. גם היה ניכר שהוא נבוך לתאר את פרטי המקרים, ועל כן הזכיר תיאורים כלליים בלבד.

זה שהוא הבן של המאמן ואני שחיינית חדשה, את יודעת. מקום מסוים העלו אותי לנבחרת, ואת לא רוצה לאבד את המקום, ולכי תדעי מה יהיה, והבנות האחרות הן קרובות להיות אלופות ישראל, ואף אחת לא רוצה להסתבך, כי היא עבדה כל כך קשה והיא מפחדת שזה יפיל אותה.

גם אמיר סיפר על מאמן שהיה לו בקבוצת ילדים ששיחק בה, שהיה מנצל את הנסיעות באוטובוס כדי לבצע מה שנראה כמו מעשה מגונה בילדים:

חשדנו בו בהתחלה שהוא מתקרב לילדים, שהיינו אנחנו כאילו בני 8-10... יש ילדים שאין להם מושג אבל הם ילדים שנראים יפים... שהיינו עולים באוטובוס, רואים דבר כזה שאחד שוכב על ה... כאילו, שם את הראש על הרגליים של המאמן הזה והוא שם את ה... ז'קט, כאילו לא הגיוני דבר כזה, הבנת? אם הוא ישן, לא יודע, אבל אם הוא ישן גם שם את... [הז'קט] זה דבר לא טוב.

לעומת המקרים הללו, תליה תיארה מקרה חריג של פגיעה מינית שעברה בהיותה בת 12 דווקא במהלך זמן פורמלי של אימונים:

הוא [המאמן] היה בוחר אותי כבת זוג לעבודה על הקרקע, ואז הוא היה פשוט, במסגרת העבודה על הקרקע, הוא היה נשכב עליי, יש תרגיל באומנויות לחימה שבו אחד שוכב על השני... ופשוט מאונן עליי, אני זוכרת היטב, הרגשתי את איבר המין שלו, את הזקפה שלו, הוא היה לוחץ, נלחץ עליי, מתחכך... הוא היה מחזיק אותי, אומר נו, תנסי להשתחרר, מחייך ונהנה מהמאבק שלי להשתחרר, כאילו במסגרת העבודה על הקרקע... אחרי זה הוא היה הולך החוצה, מחליף את הבגדים, התחתונים... וחוזר לסיים את האימון.

אומנם המקרה הזה קרה במהלך הזמן הפורמלי, אך המאמן הצליח למצוא תנוחת אימון שבה כל הנוכחים האחרים באולם לא ראו את המגע והוא נסתר מעיניהם אף שהתקיים במקום ציבורי.

ניתן לראות אפוא את עליית המדרגה מן האמירות הפומביות המשפילות, שרובן מתבצעות בזמן הפורמלי במהלך האימונים והפעילות הספורטיבית, למעשים האפורים מחד גיסא והלא לגיטימיים בעליל מאידך גיסא, שרובם מתבצעים בזמן הבלתי פורמלי -

בהסעות, באוטובוס או בחדר ההלבשה. הזמן הבלתי פורמלי יכול לנבוע ישירות ממערכת אימונים עמוסה, למשל בזמן מנוחה בין אימונים שמתקיימים באותו יום, או ברכב בדרך לאימון או באוטובוס בטורניר. בחלק מהמקרים, הזמן הבלתי פורמלי אף מתוכנן בכוונה על ידי המאמן, באמצעות יצירת אימונים אישיים, נסיעות לא הכרחיות למחנות אימונים או פשוט ישיבה לצד הספורטאים, כדי לייצר סיטואציה שמאפשרת קרבה. האזורים הבלתי פורמליים הללו מבלבלים מאוד, כיוון שאינם מעוגנים בכללי ההתנהגות הפורמליים ומהווים זירה להתרחשויות לא לגיטימיות. כלומר באזורים אלו אין קודים של התנהגות כלל, והיעדרם הוא שמאפשר למאמנים ולצוותי האימון למתוח את הגבולות מעבר להתנהגות המקובלת.

המאמן יוצר באופן אקטיבי את הזמן הבלתי פורמלי

“באירופה היינו בסיטואציה שרק אנחנו שנינו ברכב, אז הוא היה מרשה לעצמו ללטף לי את הרגל” (ויקטוריה).

במהלך הראיונות עלו מקרים שהמאמנים היו אלו שיצרו בעצמם את הסיטואציות הבלתי פורמליות, שבאו לידי ביטוי בהצעה להסעות לאימונים, בהצעה לאימונים אישיים ואפילו ביציאה למחנות אימונים במימון המאמן. כל הפגיעות המיניות מתרחשות בזמן הבלתי פורמלי, ורובן מתבצעות לאחר שהמאמנים יצרו מערכת יחסים עם הספורטאים שלהם, שרובם אף ראו בהם מושא להערצה. ההערצה מצד אחד והלגיטימציה שקיבלו המאמנים מצד שני הפכו את הסיטואציה לפשוטה יותר עבורם ויצרה קרקע נוחה לפגיעה מינית ברורה וכואבת.

כך קרה לאורטל, שהתאמנה בספורט קבוצתי ויצרה קשר מיוחד עם המאמן, שנעשה מושא להערצתה: “אני והוא חזרנו אליו הביתה באוטו”, היא סיפרה. “אני פשוט זוכרת שבנסיעה הזאת באוטו הוא חיבק אותי חיבוק שהרגיש לי הרבה יותר מדי אינטימי, אבל הערצתי אותו ומאוד אהבתי אותו אז במקום מסוים גם היה לי כף”. גם ויקטוריה, שהתאמנה בספורט אינדיבידואלי במסגרת קבוצתית, תיארה חוויה דומה עם המאמן שלה, שאת מערכת היחסים ביניהם היא אף כינתה “יחסי אבא-ילדה”, כדי להדגיש את חשיבותו עבורה באותה תקופה: “הוא היה מסייע אותי לאימונים”, היא סיפרה על התקופה הזאת, כשהייתה בת 11 בלבד. “באירופה היינו בסיטואציה שרק אנחנו שנינו ברכב, אז הוא היה

מרשה לעצמו ללטף לי את הרגל... וכל פעם שהייתי מנסה למנוע את זה, אז הוא היה פשוט מתעלם ממני באימונים, היה מעניש אותי כאילו על זה שאני רבה איתו".

גם אצל עומר, שהתאמן בספורט קבוצתי, ההטרדה המינית החלה ברכב, במהלך הנסיעה לאימון עם המאמן:

התחילו האימונים האישיים, ובאמת בהתחלה היינו באים, מתאמנים, הכול טוב. מפעם לפעם זה התחיל ברכב... אני יושב לידו, אז הוא שם לי יד על הירך, לאט לאט היד עולה לאיבר מין, ואני קופא במקום, אני לא מגיב, אני לא יודע איך זה, פעם ראשונה שאני חווה מיניות בצורה כלשהי, מגע ממישהו אחר אינטימי... והייתי פשוט מכחיש את זה עם עצמי, לא קרה, לא מגיב, לא אומר על זה משהו, לא קרה, אומר על זה לא קרה.

גם אפרת תיארה פגיעה מינית במהלך הנסיעה הביתה יחד עם המאמן שלה לאחר האימון: "הוא היה גר בשכונה שאני הייתי גרה בה, ועוד ילדה הייתה נוסעת איתנו... הייתי חוזרת איתו הביתה והוא היה מוריד קודם את החברה שלי, שבתכלס כאילו זה היה פחות הגיוני שהוא יוריד אותה קודם. זהו, ואז הוא היה כאילו ככה...". אפרת התקשתה לפרט על האקט עצמו, אולם היא זכרה היטב את התחושות שלה לאחריו:

זה החמיר. אני זוכרת שהייתי יושבת... גם היום שאני נזכרת בקטעים נגיד מהאוטו אני רואה את זה מהצד... אני זוכרת פעם אחת שהשכנ שלי עבר ליד האוטו, ואז כאילו כל כך קיוויתי שהוא יראה אותי באוטו והוא יצטרך לדבר איתי, ואני ממש זוכרת שככה באותו יום יצאתי מהאוטו, אבל חוץ מהסיטואציה הזאת אני לא מצליחה להיזכר איך יצאתי קודם מהאוטו, לא מצליחה לזכור איך זה היה. אני זוכרת איך זה היה חמש שניות אחרי זה כי הייתי יושבת במדרגות בכניסה לבית ובוכה, ואז הייתי אוספת את עצמי, מנגבת את הדמעות ונכנסת הביתה ועושה כאילו לא קרה כלום, הולכת להתקלח, ואני זוכרת שהייתי משפשפת כאילו את הגוף ממש חזק, הייתי ממש מרגישה שאני צריכה לנקות את עצמי... תמיד הייתי מנסה להתחמק איכשהו מהסיטואציה הזאת. היה לי תיק נורא גדול, אז הייתי שמה אותו על הברכיים או מנסה לשבת מאחורה, ואז הוא היה אומר לי למה את יושבת מאחורה? בואי תעברי קדימה, או בואי אני אשים את התיק מאחורה שלא יפריע לך.

אורטל סיפרה על פגיעה שחוותה בזמן ביקור בביתו של המאמן שלה, כשהייתה בת פחות מ־16 והוא מבוגר ממנה ב־17 שנים:

עשינו את האימון שם ואז חזרנו ואני באתי אליו, ואני זוכרת ששאלתי אותו אוקיי, ומה נעשה? לא זוכרת מה הייתה ההחלטה, או לראות סרט או לעשות שנ"צ [שנת צוהריים], ואני אמרתי לו אוקיי, אבל אנחנו ידידים, אנחנו לא אמורים, ואז הוא אמר לי כידידים, אמרתי טוב, אוקיי, ואז אני זוכרת שבאתי מהים, הייתי צריכה להתקלח אז התקלחתי, ואז כשיצאתי מהמקלחת אז נכנסתי למיטה, ואז אני זוכרת שהוא חיבק אותי וכאילו נגע בי מאוד בעדינות בחזה, וכאילו אמרתי לו מה... ואז הפסקתי אותו.

אורטל סיפרה שבשלב מאוחר יותר הייתה ביניהם מערכת יחסים, אולם הוא סירב לשכב איתה עד שתהיה בדיוק בת 16, אם כי עובדה זו כמובן לא הפחיתה מעוצמת הפגיעה: "עשינו מיליון ואחת דברים אחרים, אבל את אקט החדירה הוא לא הסכים לעשות, כי - זה תמיד התשובה שלו הייתה - כי זה אסור, כאילו סוג של תירוץ שלו לעצמו". רק ביום שבו היא חגגה 16 הם קיימו יחסי מין לראשונה, לכאורה כדי למנוע מהמאמן לעשות דבר עבירה. עם זאת, כיוון שבין השניים התקיימו יחסי מרות, קיום יחסי המין ביניהם הוא עבירה לכל דבר.

מקרים אלו מדגימים בבירור את המעבר מן הזמן הפורמלי לזמן הבלתי פורמלי ואת ההחמרה בפגיעה המינית בעקבות מעבר זה. כל המקרים שתוארו כאן התרחשו ברכבו הפרטי של המאמן או בביתו, ככולם המאמן היה מבוגר הרבה יותר מהמתאמן, וככולם נפגעו הספורטאים פגיעה מינית ממשית. זאת ועוד, נראה שבכל המקרים המאמן הוא שיצר את הסיטואציה וכיוון אליה במפורש.

אונס בזמן הבלתי פורמלי

"הוא נוגע בי אז והוא לוקח אותי ושם אותי עליו, בהתחלה עם בגדים, ממש בהדרגתיות מאוד מאוד עדינה זה עולה למצב שהוא מוריד את המכנס שלו, שהוא שם גם קרם, והפעם האחרונה באמת הייתה שהוא כבר לקח אותי לחדר שלו" (עומר).

שלב האונס הוא השלב החמור ביותר במחקר שלנו, והוא התרחש במצבים שלכאורה תוזמנו על ידי המאמנים. אצל עומר נוצרה סיטואציה שבה המאמן הציע לו תחילה אימונים אישיים ללא עלות, ולאחר מכן אף הזמין אותו לביתו. עומר תיאר סיטואציה שהפכה לקבועה – המאמן הציע לו להגיע לביתו לפני האימון, נתן לו לאכול ולשתות וגם לשחק במשחק סוני, ובזמנים אלו הוא היה חותר למגע עד כדי אונס:

מפעם לפעם הוא היה נוגע בי יותר ויותר. זה הלך והחמיר, התחיל בזה שעוד פעם הוא נגע לי באיבר מין, לאחר מכן נתן לי לשחק במשהו שיעניי חייב ריכוז ואני חייב להיות על המשחק עם השלט, ואני קופא במקום, הוא נוגע בי אז והוא לוקח אותי ושם אותי עליו, בהתחלה עם בגדים, ממש בהדרגתיות מאוד מאוד עדינה זה עולה למצב שהוא מוריד את המכנס שלו, שהוא שם גם קרם, והפעם האחרונה באמת הייתה שהוא כבר לקח אותי לחדר שלו. כל השאר זה היה הרבה פעמים בסלון, ושם אותי על המיטה שלו והתחכך בי וכמעט חדר... יש לי תמונה בראש שיש איזה מראה על הקיר ואני רואה את עצמי בוכה בזמן שהוא עושה מה שהוא עושה.

גם האונס של ויקטוריה הגיע מיוזמה ברורה ומכוונת של המאמן שלה, שהזמין אותה למחנה אימונים בחו"ל אולם בחר לשכן אותם יחד באותו חדר, לכאורה כדי לחסוך כסף:

נסענו הוא, עוד שני מתעמלים ואני. היינו באותו חדר ביחד ולא היה לי say בדבר הזה. כאילו הוא עשה לי "ריגשי", הוא אמר לי מה, אני אקח בשבילך חדר לכד? זה מלא כסף, כאילו מה זה משנה? אנחנו נהיה באותו חדר, אל תדאגי, זה מיטות נפרדות אבל נהיה באותו חדר. באיזה עולם זה הגיוני? אם אני אסתכל על זה עכשיו, מבחינתי המחנה אימונים הזה היה כאילו נטו כדי להיות איתי באותו חדר.

באשר למה שקרה בחדר עצמו סיפרה: "זה היה על בסיס יום-יומי, שהוא היה פשוט, מכבים את האור, ניגש למיטה שלי, מתחיל ללטף אותי, מתחיל לגעת בי ואני פשוט קופאת, אני לא יודעת, אני לא מגיבה, לא יודעת כאילו מה לעשות בכלל... ואז כאילו מגיע הבוקר והכול כרגיל, לא מדברים על זה בכלל".

שני המקרים הללו מדגישים את התלות שיוצרים המאמנים בילדים באופן אקטיבי ומכוון. עומר תיאר מקרים שבהם "המאמן" היה קונה אותי, כאילו היה משחק איתי... בכל סוף רואים סרט, אז הוא היה מביא לי חיבוק, היה לוקח אותי ל... קונה לי משהו, מביא לי

חיבוק, סתם בא, הוא מחבק אותי, ובכל סוף אקט, כן, היה מביא לי חיבוק, כל סוף משהו שהיינו עושים יחד". אצל ויקטוריה הקשר היה חזק יותר כיוון שהמאמן שלה הציע לה בשלב מסוים לגור איתו ויצר בין שניהם גם תלות כלכלית:

אני זוכרת באחד האימונים כאילו בא מולי ואמר לי את תגיעי לאולימפיאדה. כולי ילדה בת 11, כולה מתרגשת מזה שהמאמן מאמין בה וזה שאולי יצא ממני משהו... אנחנו גם באותו בית והמעשים שלו פשוט החמירו. זה כבר לא אפור, זה כאילו זה ברור שכאילו, לא יודעת איך להגדיר את זה, לנצל אותי לענג את עצמו מבחינה מינית.

מקרים אלו מדגימים את הבעייתיות הגדולה ביותר במעבר מן הזמן הפורמלי לזמן הבלתי פורמלי. במקומות ובזמנים לא פורמליים אין למערכות היום פיקוח, ולמאמנים יש מרחב בלתי מפוקח לפגיעות מיניות. כל המקרים הללו נובעים גם מן הכוח הבלתי פורמלי שצברו המאמנים אצל המתאמנים שלהם במסגרות פורמליות, כוח שבסופו של דבר הוביל למקרים הקשים שתוארו כאן. לכן אנו טוענים שמצד אחד נדרש להגיב על פגיעות מילוליות, שהן חמורות פחות על פי החוק ומתקיימות בזמנים פורמליים, ומצד שני להגדיר נורמות התנהגות בשולי האימונים הפורמליים ובזמנים בלתי פורמליים.

דיון

פגיעות מיניות בגיל צעיר הן לצערנו תופעה מוכרת, ידועה ובעלת דפוסים מוכרים ולרוב גם ידועים מראש. ברוב המקרים הקורבן מכיר את התוקף היכרות אישית ומרגיש נוח איתו בסיטואציות מסוימות, והן מובילות לפגיעה עצמה. נדמה שזהו גם המכנה המשותף לכל המקרים שתוארו במחקר זה: הקורבן הכיר את המאמן שלו היכרות אישית – בחלק מהמקרים ההיכרות היא רק במהלך האימונים, ובחלק אחר ההיכרות היא היכרות אישית, לעיתים גם של יתר בני משפחתו של הספורטאי הצעיר. הספורטאיות והספורטאים שראינו סיפרו על מאמצים אקטיביים של המאמנים והמאמנות לחיזוק הקשר עם בני המשפחה כדי לחזק את תחושת האמון בהם.

לפיכך נראה שהטענה של ביורנסת' וסאבו (Bjørnseth & Szabo, 2018), שהובאה בפרק הרקע התיאורטי לעיל, ולפיה ספורטאים פועלים בסביבה שהפוטנציאל לפגיעה מינית

בה גבוה, מקבלת משנה תוקף בעקבות מחקר זה. למעשה, הפגיעות התרחשו כולן דווקא בסביבה שאמורה להגן על הספורטאי, לטפח ולהעצים אותו ולהפוך אותו לטוב ביותר בתחומו. אלא שברוב המקרים התרחש בדיוק ההפך - המאמן פעל כדי לקחת מן הספורטאי ולא כדי להעניק לו. העובדה שהפגיעות המיניות התרחשו בסביבה שאמורה להיות בטוחה ומוגנת עבור הספורטאי רק הופכת את הסוגיה למורכבת הרבה יותר, כיוון שהספורט אמור לכאורה לייצר סביבה סטריילית, אולם נראה שברוב המקרים הוא מייצר סביבה "רעילה" דווקא, כפי שכינתה אותה כינרת.

לא זו בלבד שהסביבה רעילה, אלא גם מערכות ניהול הספורט אינן מספקות הגנה לספורטאים, שרובם הדגישו את העובדה שהם נותרו בודדים מבלי יכולת ממשית להתלונן: "לא היה לנו מעטפת כזאת [...] לא היה מישהו שאפשר לדבר איתו" (הדס); "אם היה שם איזשהו מבוגר אחראי, הדבר הזה לא היה צריך לקרות" (אפרת); "לא היה לי עם מי לדבר על זה" (ויקטוריה); "אני הרגשתי לא בטוחה ולא מוגנת בסביבה שאמורה להיות הכי מוגנת" (כינרת); "לא היה איזשהו איש מקצוע שבאמת ליווה אותנו [...] לא היה לנו איזשהו פסיכולוג" (אפרת). ייתכן שאם היו איתם בזמן הפורמלי אנשים היה אפשר לדבר על מקרים כאלה, כפי שציינו הספורטאים, והיה ניתן לצמצם את המעשים בזמן הבלתי פורמלי.

כפי שראינו לעיל, בסביבה הפורמלית של המתאמן רוב הפגיעות הן מילוליות ונמצאות בתחום שהוא אפור לכאורה, אך בסביבה הבלתי פורמלית הייתה החמרה בפגיעה בספורטאים, עד למקרי קיצון דוגמת אונס. ניתן לקשור זאת גם למערכת היחסים עם המאמן ולקרבה בינו לבין הספורטאי, ולהניח שככל שהיא תעמיק יותר או תתאפיין בסממני הערצה, כך יטושטשו הגבולות בין הסביבה הפורמלית לסביבה הבלתי פורמלית, מה שעלול להגדיל לכאורה את הסיכון לפגיעה.

זאת ועוד, אחת הטענות שעלו לאורך כל הראיונות נוגעת לתופעת הטיפוח (grooming) שתוארה בפרק הרקע התיאורטי לעיל וקיבלה משנה תוקף בעקבות עדויותיהם של הספורטאים. כחלק מן התופעה הזאת טיפחו המאמנים את הספורטאים ודאגו להם, או לחלופין התעלמו או מנעו מהם הזדמנויות להשתתף במשחקים או בתחרויות כי ביקשו להפסיק את הקשר ביניהם. כאן בא לידי ביטוי השימוש בכוח הפורמלי של המאמנים על המתאמנים שלהם.

סיכום

מחקר זה ביקש לבחון את המורכבות של פגיעה מינית מצד מאמנים ומאמנות בישראל בספורטאיות וספורטאים קטינים שאותם אימנו. הטענה שהעלינו היא שספורטאים פועלים בסביבה שבה הפוטנציאל לפגיעה מינית גבוה, וככל שהסביבה בלתי פורמלית יותר (למשל בחדר הלבשה או בנסיעה משותפת לאימון או משחק), כך עולה הסכנה לפגיעה מינית חמורה מצד המאמן.

מחקר זה תיאר מקרים בודדים מתופעה שכלל הנראה שכיחה הרבה יותר בספורט בישראל, כיוון שיחסי מאמן-ספורטאי טבועים ביחסי כוח שאין במערכות יחסים אחרות. למאמני ספורט יש גישה ישירה לגוף הספורטאי, מעצם העיסוק בהשבחת ביצועיו הגופניים. כמו כן, משך הזמן שמאמנים מבליים עם הספורטאים שלהם רב וגדל ככל שהספורטאי הצעיר עולה ברמת התחרותיות. למאמנים יש כוח פורמלי ובלתי פורמלי, והם משתמשים בו לטיפול ספורטאים צעירים. לבסוף נראה שהמערכות הבירוקרטיות אינן מטפלות בגילויים פומביים של פגיעות מיניות, מה שלעיתים מאפשר החמרה במרחבים הבלתי פורמליים. במהלך המחקר הצבענו על הממשקים הבולטים שבהם המתאמן נמצא בסיכון גבוה - בעיקר בזמן הבלתי פורמלי של האימון - והתרענו על כוח בלתי פורמלי רב מדי של המאמנים והיותו בסיס לפגיעה במתאמנים, לצד היעדר פיקוח מצד המערכת הסובבת אותם. המחקר מדגיש את הצורך להגדיל את הפיקוח ואת הבקרה על פעילותם של מאמני ילדים בישראל בתוך תחומי המגרש ומחוצה להם, כדי לצמצם הישנות מקרים דומים בעתיד.

מקורות

בן עטר, א', דיין-גבאי, א' ויונס-אהרוני, ג' (2021). "הם משלנו": סיקור תקשורתי דינמי של אונס קבוצתי - מקרה איה נאפה. קשר, 57, 8-30.

מור, א' (2009). הערכה ראשונית של ממדי החשיפה לאלימות מינית בקרב נשים בישראל ומאפייניה. סוגיות חברתיות בישראל, 7, 46-65.

קוריאל, א' (2022). מאמן כדורסל הורשע בעבירות מין בנערים. אחד מהם העיד: "ידעתי שאם לא 'אזרום', לא אשחק". ynet, 14 ביוני 2022. <https://www.ynet.co.il/news/article/hknpheuk5>

<https://www.ynet.co.il/news/article/hknpheuk5>

רימלט, נ' (2007). על משפט, פמיניזם ושינוי חברתי: החוק למניעת הטרדה מינית כמקרה לדוגמה. בתוך ד' ברק-ארוז, ש' יניבסקי-רביד, י' ביטון וד' פוגץ' (עורכות), עיונים במשפט, מגדר ופמיניזם (עמ' 985-1010). נבו.

- Bjørnseth, I., & Szabo, A. (2018). Sexual violence against children in sports and exercise: A systematic literature review. *Journal of Child Sexual Abuse, 27*(4), 365–385.
- Brackenridge, C. H., & Fasting, K. (2005). The grooming process in sport. *Biography, 13*, 33–52.
- Evans, J., Lower-Hoppe, L., McCray, K., Brgoch, S., Ryder, A., & Burkhard, B. (2022). Sexual violence prevention among intercollegiate athletes, recreational athletes, and non-athletes: Environmental considerations for program interventions. *Sport Social Work Journal, 1*(1), 136–162.
- Fitzpatrick, M. A., & Winke, J. (1979). You always hurt the one you love: Strategies and tactics in interpersonal conflict. *Communication Quarterly, 27* (1), 3–11.
- Gaedicke, S., Schäfer, A., Hoffmann, B., Ohlert, J., Allroggen, M., Hartmann-Tews, I., & Rulofs, B. (2021). Sexual violence and the coach-athlete relationship: A scoping review from sport sociological and sport psychological perspectives. *Frontiers in Sports and Active Living, 3*, 643–707.
- Hutchinson, S. A. (1988). Grounded theory. In R. R. Sherman & R. B. Webb (Eds.), *Qualitative research in education: Focus and methods* (pp. 123–140). Falmer.
- Levenson, E. (2018). Larry Nassar sentenced to up to 175 years in prison for decades of sexual abuse. *CNN*, January 24, 2018. <https://edition.cnn.com/2018/01/24/us/larry-nassar-sentencing/index.html>
- Nite, C., & Nauright, J. (2020). Examining institutional work that perpetuates abuse in sport organizations. *Sport Management Review, 23*(1), 117–129.
- Ohlert, J., Seidler, C., Rau, T., Rulofs, B., & Allroggen, M. (2018). Sexual violence in organized sport in Germany. *German Journal of Exercise and Sport Research, 48*(1), 59–68.

- Owton, H., & Sparkes, A. C. (2015). Sexual abuse and the grooming process in sport: Learning from Bella's story. *Sport, Education and Society*, 22(6), 732–743.
- Parent, S., Fortier, K., Vaillancourt-Morel, M-P., Lessard, G., Goulet, C., Demers, G., Paradis, H., & Hartill, M. (2019). Development and initial factor validation of the Violence Toward Athletes Questionnaire (VTAQ) in a sample of young athletes. *Loisir et Société / Society and Leisure*, 42(3), 471–486. <https://doi.org/10.1080/07053436.2019.1682262>
- Roberts, V., Sojo, V., & Grant, F. (2020). Organizational factors and non-accidental violence in sport: A systematic review. *Sport Management Review*, 23(1), 8–27.
- Verhelle, H., Vertommen, T., & Peters, G. J. Y. (2022). Preventing sexual violence in sport: Determinants of positive coach-bystander behavior. *Frontiers in Psychology*, 13, Article 862220. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.862220>
- Warner, S., Dixon, M. A., & Chalip, L. (2012). The impact of formal versus informal sport: Mapping the differences in sense of community. *Journal of Community Psychology*, 40(8), 983–1003.
- Young, B. R., Desmarais, S. L., Baldwin, J. A., & Chandler, R. (2017). Sexual coercion practices among undergraduate male recreational athletes, intercollegiate athletes, and non-athletes. *Violence Against Women*, 23(7), 795–812.

על המחברים

ד"ר **שלומית גיא** היא חוקרת ספורט המתמקדת בסוגיות של מניעת אלימות בספורט. מרצה במכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי ומייעצת בענייני מניעת אלימות למוסדות ממשלתיים ולמועדוני ספורט.

מיכל גורפינקל-אנגל היא דוקטורנטית במחלקה לפוליטיקה וממשל באוניברסיטת בן-גוריון בנגב, ומרצה בתוכניות להכשרות מאמנים על היבטים מגדריים באימון נשים, נערות וילדות. היא חוקרת ספורט ופוליטיקה, וכן תרבות, מגדר ומיניות. בעבודת הדוקטור שלה היא בוחנת כיצד השתתפות של נשים בספורט קבוצתי תחרותי מעצבת את נרטיב החיים שלהן בבגרותן.

ד"ר **חנן תומר** הוא חוקר תקשורת וספורט, ובעל תואר ראשון בתקשורת ותואר שני ביחסים בין-לאומיים. בעבודת הדוקטור שלו חקר את התפתחות עיתונות הספורט בארץ ישראל ובמדינת ישראל במאה העשרים. מחקריו מתמקדים במגוון סוגיות ספורטיביות, ובעיקר בקשר שבין תקשורת לספורט.